

BESZÁMOLÓ AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBELI HADTÖRTÉNESZ KÜLDÖTTSEG MAGYARORSZÁGI LÁTOGATÁSÁRÓL

1988. június 6—10.

1988. június 6—10-e között látogatást tett Magyarországon az Egyesült Államok hadtörténeasz delegációja. Hosszú évtizedek után, a nemzetközi enyhülés következményeként, első ízben üdvözölhattük körünkben az amerikai szárazföldi hadsereg és a légierő képviselőit. A delegációt *William A. Stofft dandártábornok* vezette. Tagjai *Kenneth E. Hamburger*, *Richard M. Swain*, *Harold W. Nelson ezredesek* és *Mr. Robert T. Cossaboom* voltak. A delegáció meglátogatta a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiát és a Hadtörténeti Intézetet és Múzeumot, továbbá megtekintette Esztergom és Visegrád nevezetességeit. 1988. június 8-án délelőtt az amerikai hadsereg képviselői előadásokat tartottak a Hadtörténeti Intézet és Múzeum előadótermében, amelyen megjelentek a Honvédelmi Minisztérium, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, a tiszti iskolák és a sajtó képviselői, valamint a Hadtörténeti Intézet és Múzeum tudományos munkatársai.

William A. Stofft dandártábornok, az Egyesült Államok Hadtörténeti Kutató Központjának a parancsnoka előadása bevezetőjében fontosnak ítélte az országok külön-külön, a múlt feltárása érdekében folytatott hadtörténeti kutatásait, ugyanakkor felhívta a figyelmet arra is, hogy a teljes igazság megközelítése elképzelhetetlen az országok kollektív erőfeszítései nélkül. Az Egyesült Államok hadtörténeaszai — folytatva — a kutatásokon, az események elemzésén túl a hadtörténelem tanításával is elősegítik a fegyveres erők hivatásos és nemhivatásos tisztikarának békekiképzését. A Magyarországra érkezett delegáció ezért magában foglalja a szárazföldi- és a légierő legfontosabb oktatási intézményeinek vezető munkatársait is, így *Kenneth E. Hamburger ezredest, a West Point-i Katonai Akadémia Történelmi Intézetének igazgatóját, Richard M. Swain ezredest, a kansasi Parancsnoki- és Törzskollégium Harcászati Tanulmányok Intézetének igazgatóját, Harold W. Nelson ezredest, a pennsylvaniai Hadi Akadémia tanácskezelőjét és Robert T. Cossaboom urat, az Egyesült Államok légierője európai főhadiszállásának fő hadtörténeaszát.*

A saját feladatával kapcsolatban a dandártábornok tájékoztatta a hallgatókat arról, hogy hadjáratok idején hadosztálytól felfelé minden magasabbegységhez hadtörténeasz csoportokat kell vezényelni parancsok, jelentések, térképek gyűjtésére a későbbi kutatások elősegítése érdekében. Békében pedig gondos-

kodnia kell arról, hogy ezek a kutatások megfelelő ütemben folyjanak, a valóságot híven tükröző eredményeket hozzanak, s az eredményekre alapozott oktatás megőrizze szavahihetőségét. Az egyéb szolgáltatások közül kiemelte a szárazföldi haderők vezérkarának nyújtott hadtörténeaszai tájékoztatást, a hadtörténeti múzeumok részére végzett anyaggyűjtést és az állampolgároktól érkező kérdések megválaszolását. A legmodernebb technika bevezetésével új feladat is jelentkezett — fűzte hozzá —: a számítógépek, szöveges és vizuális információkat továbbító eszközök felhasználásával jelentkező igények teljesítése.

A Hadtörténeti Kutató Központ szervezeti felépítéséről adott ismertetéssel folytatódott az előadás. A parancsnokság különböző vezetőinek feladatai közül a dandártábornok részletesebben szolt a Harcmező- és Nemzetközi Program igazgatója feladatairól, akinek a szárazföldi haderő európai, dél-koreai és texasi központjaival kell folyamatos érintkezésben állnia, továbbá köteles fenntartani a nemzetközi szervezetekkel, így pl. a nemzetközi hadtörténeasz szervezettel is az állandó kapcsolatot. Új és külön osztályként említette a hadtörténelmet kutató polgári tudósokat kiszolgáló részleget, amelynek nemcsak a forrás-szolgáltatás a feladata, hanem az elkészült munkák kiadásának segítése is. Így a Központ szorosabb kapcsolatba kerülhet a legkülönbözőbb egyetemekkel. A Központhoz tartozik továbbá egy főtörténeasz — folytatta — egy speciális végzettségű, tiszteletreméltó tudós, aki a kiadványok minőségi színvonaláért felelős. Az intézmény rendelkezik egy külső kutatókat kiszolgáló csoporttal is, amely kikeresi és kiadja a forrásokat, illetve sokszorosítja, kinyomtatja az elkészült publikációkat. A parancsnoksághoz tartozik végül a fentiekén kívül a Központ biztonságáért, a pénzügyekért és az ellátásért felelős hadművelési tiszt és részlege — fejezte be a dandárparancsnok az intézménye vezetőiről, vezető szerveiről adott ismertetését. A munkatársak jelentős része természetesen az alárendelt osztályokon dolgozik, folytatta a parancsnok. A Hadtörténelem Szolgáltatási Osztályt öt alosztályt foglal magába. Az első a hadtörténelmi forrásokat, a második a szárazföldi haderő valamennyi alakulatának szervezeti történetére vonatkozó adatokat gyűjti. Az osztályhoz tartozik továbbá a szárazföldi haderők 124 hadtörténeti-

csapattörténeti múzeumát igazgató alosztály, a mintegy 10 000 festményt, rajzot, vázlatot gyűjtő és kiállító művészeti csoport, végül a XVI. századtól kezdődő történelmi emlékeit gyűjtő részleg. Az intézet legkeményebb magja a Történelmi Osztály, amely három alosztályból áll. Az elsőt 10 hadtörténevez alkotja, s a Délkelet-Ázsiában folytatott szárazföldi hadműveleteket dolgozza fel, amelynek eredménye feltehetőleg 1992-ig összesen 17—18 kötetben jelenik meg. A következő az általános hadtörténelmet kutató alosztály, amely a XX. század kiképzésével, etikájával, katonai szállítási problémáival, illetve a második világháború és a koreai háború eseményeinek leírásával foglalkozik. A harmadik alosztály alig egy hónapos. 5—6 hadtörténész azt a feladatot kapta, hogy elemezze a második világháború és a koreai háború hadosztály — hadtest szintű harcászati — hadműveleti tapasztalatait, és vonjon le belőlük következtetéseket, továbbá vizsgálja és értékeli a délkelet-ázsiai harcúterén dandár- és zászlóaljkötelékekben vívott harcokat, külön kitérve a felderítés és az utánpótlás hatékonyságára.

Előadása befejezésével a dandártábornok tájékoztatta a hallgatóságot, hogy intézete a szárazföldi haderő washingtoni főhadparancsnoksága körletében dolgozik, s van még egy osztálya, a Kutatási és Elemzési Osztály, amelynek a vezérkar különböző feladataihoz kell hadtörténelmi elemzéseket végeznie. Pl. ha a vezérkar a csapatok ellátását vizsgálja, és információkat kér a hadtáp működésének korábbi tapasztalatairól, ennek kell válaszokat adnia, meglehetősen gyors kutatások alapján. Így válik teljessé a Hadtörténeti Kutató Központ munkája, zárta le Stofft dandártábornok az előadását.

Kenneth E. Hamburger ezredes az amerikai függetlenségi háborúban harcoló polgárok, farmerek katonai képzetlenségére és néhány európai katonai tanító — Lafayette, Kovács Mihály — kiváló, de hadseregmeletekben nem általános hatására utalva emlékeztetett az 1802-ben felállított Katonai Mérnöki Akadémia jelentőségére. Ez a New York közelében, a Hudson folyó partján, West Pointban nyílt Akadémia — folytatta — a XIX. század egész folyamán szinte kizárólag hadmérnököket képezett, de a hadtörténelem az első napoktól kezdve a legfontosabb tárgyak egyike volt. Az oktatók az ókori hadjáratok mellett részletesen foglalkoztak a függetlenségi háborúra jellemző, reguláris és irreguláris erők közötti harcokkal, valamint német katonai szakírók alapján a napóleoni hadművészettel. A XX. század beköszöntéig a tananyag lényegében csak az újabb amerikai hadműveletek ismertetésével bővült, amelyben kiemelt szerepet kapott a térképek tanulmányozása.

Minden hallgatónak pontosan ismernie kellett a tábornokok nevét, csapataiknak a csatákban elfoglalt helyét s azt piros és kék ce-

ruzával le kellett tudniuk rajzolni. A hadjáratok okairól, az egyes csaták létrejöttének körülményeiről azonban az oktatók nem adtak ismereteket. Az ezredes hozzáfűzte: Eisenhower tábornok is ironikusan emlékezett vissza a rettenetes magoltatásra, amit az Akadémia tanárai a hadtörténelem tantárgy címen naponta folytattak. Hamburger ezredes úr ezek után közölte, hogy a tantárgy előadói a második világháborútól vizsgálják a háborúkat a társadalmi és katonai összefüggések komplexitásában. Majd 1970 körül egy külön osztály létesült West Point-ban, amely a társadalmi és a katonai történetet ötvözi. 4000 hallgatóból évfolyamonként 1000—1000 fő tanul két éven át általános- és hadtörténelmet, majd a következő két évben 50 katonatiszt és egy polgári tanár irányításával speciális hadtörténelmi-hadműveleti felmérésen vehet részt. Az oktatók nagyobb része polgári egyetemeken végzett, s olyan személy — ezt egy körültekintő bizottsági felmérés biztosítja —, aki feltétlenül példaképe lehet a hallgatóknak. Intellektuálisan és alakilag is. Cél az, hogy a végzetek világosan értsék a hivatásos tiszt feladatait történelmi fejlődésében, s át tudják érezni-tekinteni a hadtörténelem nagy pillanatait. Cél továbbá az is, hogy a tisztjelöltek az általános műveltséghez tartozó történelmi ismereteken túl átfogó hadtörténelmi képzettséggel is rendelkezzenek, s minden egyetemet végzett polgári személlyel könnyen és fordulatosan tudjanak társalogni. Fontos cél végül az is, hogy felavatott tisztként életük végéig megőrizzék igényüket a hadtörténelmi olvasmányok iránt, hogy a múlt példáiból merítve előre tudjanak gondolni problémáik megoldására. A hadtörténelem tanulása az analitikus gondolkodás egyik alapja. A pillanatnyi szituációkban végzett analitikus gondolkodásé, amit kiegészít a különböző szabályzatok elsajátítása során szerzett tudás. Az ezredes a hadtörténelmi oktatás és a katonai tevékenység közötti összefüggések közül 11 faktort tartott lényegesnek: a harcászati, a hadműveleti, a hadászati, a katonai hivatástudat, a hadtáp és adminisztráció, a katonai doktrína, a tábornoki kar irányító szerepe, a politikai, társadalmi és gazdasági tényezők és a modern technológia címszavak alatt összegyűjtött ismeretek — szerinte — igénylik a megelőző történelmi fejlődés feletti tájékozottságot is.

A tantárgyi felépítés — folytatta az ezredes — alkalmas ad mind az egyetemes, mind az amerikai történelem átfogó tanulmányozására, amelyhez kapcsolódnak a kötelező hadászati ismeretek: 40 órában a görögöktől az első világháborúig, illetve újabb 40 órában 1918-tól az arab—izraeli háborúig. A foglalkozások fókuszában elsősorban a hadműveletek állnak. A választott speciális kollégiumok közül az előadó az alábbiakat emelte ki: a forradalmi hadviselés története, a tengeri- vagy a légi hatalom kialakulása, a katonai technológia története, a háborúk és a katonai teóriák tör-

ténete, a XIX. századi harcászati-hadműveleti tapasztalatok a „muskétától a gépfegyverekig”, vagy a XX. századi harcászati-hadműveleti tapasztalatok „a lovaktól a helikopterekig” címmel, valamint az amerikai tapasztalatok Koreában és Vietnamban. Véleménye szerint az éves foglalkozásokhoz jól kapcsolódnak az ún. ötnapos látogatások az amerikai polgárháború hadszínterein. Itt közvetlen megfigyelésekkel lehet kiegészíteni az elméleti ismereteket. Természetesen — közölte — az Akadémián számos más előadás is elhangzik. Olyanok, amelyeket képzett hallgatók, tartalékos tisztek, kormányhivatalnokok vagy mások tartanak hadtörténelmi, vagy a hadtörténelemhez közel álló témákról.

Rendkívül fontos hozzájárulás a hadsereg fejlődéséhez az a munka, amelyet a West Point-i Akadémia magára vállalt — folytatta az ezredes. Az évi mintegy ezer felavatott hadnagy csak 1/8-a az összes szolgálatba lépő tisztnak. A többség tartalékos állományból kerül át a hivatásos állományba, miután valahol az Egyesült Államok területén levő, több mint 400 katonai kollégiumban vagy egyetemen befejezte tanulmányait. Továbbképzésükről, illetve a már zászlóalj-, dandárparancsnokként szolgálók posztgraduális képzéséről — más intézetek mellett — az Akadémia gondoskodik. Ugyanakkor tapasztalt csapattisztek előadóként dolgoznak éveken át az Akadémián, mielőtt új beosztásba kerülnének, amit például a delegáció öt tagja közül négy, saját életútjával bizonyíthat. Évente minden júniusban mintegy 40 civil történelemtanár vesz részt West Point-ban a hadtörténelmi szemináriumokon, amelyeket képzett katonák, neves tudósok tartanak. A tanfolyam résztvevői ezek után céltudatosabban oktathatják egyetemeiken a hadtörténelmet, s könnyebben elérhetik az alábbi kívánatos célokat:

- a) A hadműveletek elemzésében felismerni a történelmi módszerek értékeit.
- b) Megérteni a háborúk, a katonai elméletek lényegét, a katonai hivatás természetét.
- c) Megérteni a háborúk és a történelmi folyamatosság összefüggéseit.
- d) Megismerni az Egyesült Államok hadserege, tartalékos állománya és nemzeti gárdája kialakulásának és fejlődésének történetét, s megérteni helyét a társadalomban.
- e) Történelmi folyamatában felismerni az európai hadviselési stílusnak az amerikai hadviselési stílusra gyakorolt hatását.
- f) Felkelteni az érdeklődést a hadtörténelem további tanulmányozására.

Richard M. Swain ezredes ismertetőjében először összefoglalta a Harcászati Tanulmányok Intézete fő feladatait, amelyek közül első helyre tette a hadsereg harcászati képességének fejlesztését szolgáló analitikus munkát. Ez azt jelenti — folytatta —, hogy az intézet beosztottjainak kritikusan fel kell dolgozniuk

a hadtörténelem számos harcászati és hadműveleti eseményét. A cél az, hogy a hallgatókkal megértessék a háborúk igazi viszonyait, a katonai elméletek és a gyakorlat közötti valós összefüggéseket, megtanítsák őket az elemzés szigorú szabályaira, s arra, hogy mind elméleti, mind gyakorlati ismereteik birtokában képesek legyenek harc helyzetben helyes feladattisztázásra és elhatárolásra, illetve a békekiképzésben és hadgyakorlatokon a különböző eljárások modelljeinek a végrehajtására. E feladatokból következnek az analitikus munka az intézet oktatói tevékenységéhez kapcsolódik. Az intézet harmadik fő feladatáknént említette az ezredes az ellenőrzést, ugyanis a kansasi hadtörténelmi központ fogja össze és ellenőrzi az ország területén található valamennyi Parancsnoki- és Törzskollégium hadtörténelmi oktatói munkáját.

A napi feladatvégzésben az intézet nagy súlyt helyez arra — folytatta —, hogy az óriási mennyiségben összegyűjtött, elsősorban a második világháborúból származó dokumentumokat a hallgatók kézbe vegyék, értékeljék és feldolgozzák. Egy 11 hetes tanfolyam után az általában népszerű helyszíni kirándulás következik, amelyet a jelenlegi hadügyminiszter, John O. Marsh, erőteljesen támogat. Az ő véleménye szerint „...a helyszíni kirándulás kiemeli a csatában még mindig fontos elemeket... a csatában részt vevő emberek vezetőképeségét és lélektanát. Egy megfelelően kidolgozott és végrehajtott történelmi helyszíni kirándulás résztvevője jobban megérti ezeket az elemeket és azt a lényeges tényt, hogy a csaták nem rendszeres, logikus vállalkozások, hanem az emberek minden hiányosságukkal és erejükkel kifejtett tevékenységét képezik.”

Swain ezredes úr a továbbiakban intézete munkáját így vázolta: A Parancsnoki és Törzskollégiumok többlépcsős képzést valósítanak meg. Tiszthelyettesi, altiszti, tartalékos tiszti és tiszti tanfolyamok vannak, és ezeken belül oktatja az intézet a hadtörténelmet. Természetesen igen alacsony szinttől kezdve a magasabb szintekig. A tiszthelyettesek elsősorban saját testületük történelmével ismerkednek meg. A tiszthelyettesi kar kialakulása és története az első témakör, majd a fegyvernemek szakágazatok és ezen belül a fegyvernemi szakágazati tiszthelyettesek szerepének, tevékenységének története következik. A haladók óráin a tiszthelyettesi vezetés módszereiről esik szó, mind a háborúkban, mind a háborúra történő felkészülésben. Magasabb, úgynevezett főtörzsrőmesterei szinten a légi és földi harc elemeinek, illetve ezen elemeken belül a tiszthelyettesek konkrét feladatainak elméleti és gyakorlati ismertetése folyik. A tiszthelyettesi képzést kiegészítik a hallgatók csoportos kutatási programjai és egy helyszíni kirándulás. Az altiszti tanfolyam az altiszti kar kialakulásának és fejlődésének folyamatát nyújtja először, majd a fegyvernemek fejlődésének okta-

tásán belül az altisztek feladatának, kötelességeinek múltbeli leírása következik. Erre épül az összesített fegyvernemek, azaz haderónemek története, különös figyelemmel a katonai személyzet kialakulásának, szakosodásának és együttes fejlődésének történetére. Az úgynevezett csataelemzések zárják ezt a tanfolyamot, amelyekben kiemelt szerepet kap a katonai személyzet felelőségének és eljárási módszereinek kritikus vizsgálata.

A tartalékos tiszti tanfolyamok a háborúk, a katonai teóriák történetével foglalkoznak, és elemzéseket is végrehajtanak. Ugyanakkor hangsúlyt kap az órákon a katonaság és a társadalom közötti viszony a történelemben, valamint a hivatásos katonai rétegek kialakulása és fejlődése témákról is. Minden kadéttá szülőlj a tanfolyam végén felkeres egy polgárháborús történelmi csatateret, vagy egy történelmi orientációjú helyszíni utazást tesz. Vannak tiszti alaptanfolyamok a Parancsnoki- és Törzskollégiumokon, amelyeken a hadtörténelem oktatása a hivatásos tisztt önfelkészítését is szolgálja. Maga a tananyag elsősorban a fegyvernemi-szakágazati történelmet tartalmazza, valamint a csataelemzést azon a szinten, amelyen a tisztt minden valószínűség szerint szolgálni fog. A tiszti haladó tanfolyam az összefegyvernemi hadviselés kialakulásával és fejlődésével foglalkozik. A képzés a hangsúlyt a fegyverek-csapatok összességén belül a kölcsönhatás történelmi útjára helyezi. A résztvevő hallgatók befejezésül helyszíni kirándulást hajtanak végre.

Az intézet felkészítési programjába tartozik egy parancsnoki és vezérkari tanfolyam 10—12 éve szolgáló és magasabb beosztásokra javasolt tisztek részére. Mintegy 800 amerikai és 100 szövetséges hallgató egy éven keresztül tanulmányozza kisebbbésztt a klasszikus katonai elméleteket, nagyobbbésztt a XX. századi amerikai hadtörténelmet, főleg a hadtest-hadosztály szintű harci eseményeket. A harcászati-hadművelti képzést fakultatív programok egészítik ki.

A tanfolyamok sorát a 900 fős állományból kiválasztott 50 tisztt számára szervezett egyéves külön tanfolyam zárja. 47 tisztt a szárazföldi haderőhöz, 2 a légierőkhöz és 1 a haditengerészethez tartozik. Speciális kiképzésük során zászlóalj-dandárszintű harcászati szakértőkkel válnak. Az egy év alatt más tárgyak mellett hadtörténelmet, klasszikus katonai elméleteket és harcászati elemzést tanulnak, valamint elsajátítják a megfelelő térképek készítésének módjait.

Swain ezredes befejezésül hangsúlyozta, hogy az amerikai katonai vezetés rendkívül fontosnak tartja a hadtörténelem oktatását és kötelezővé tette e munkát az államok minden katonai iskolája, tanfolyama számára. A képzést ellátó intézmények parancsnokainak és tanáraiknak kiadott utasítás kimondja, hogy „...mindenütt használják fel a történelmi pél-

dákat és esettanulmányokat. Ezeknek a példákna lényegbevágóaknak kell lenniük. Egy csatára, személyre, vagy időzetre való utalásnak nincs sok haszna. Az integrálás alátámasztja a többi oktatást azzal, hogy a tanulmányi célkitűzések és kulcsfontosságú oktatási pontok bemutatására és vizsgálatára használja fel a történelmet.”

Harold W. Nelson ezredes a Hadi Akadémiát viszonylag kis, alig 300 hallgató képzésére felállított intézménynek nevezte, amelynek azonban a hallgatók összetétele és a feladatok miatt igen magas követelményeknek kell megfelelnie. Átlagosan 20 év szolgálati idő után, alezredesi rendfokozatban érkeznek az Egyesült Államokból és 30 szövetséges államból a felsőfokú oktatásra bocsátott tisztek, akik közül évente mintegy 18—20 fő a légierő, 9—10 a haditengerészett beosztottja. Rajtuk kívül néhány polgári személy is az Akadémia hallgatója. Ők a kormányhivatalok, ügynökségek, illetve a nemzetőrség tagjai. A kiválasztottak többsége doktori címet szerzett az államok különböző egyetemein. A beiskolázottak közül azonban kevesen tanultak hadtörténelmet, mivel e tantárgy oktatásban betöltött szerepét csak az utóbbi évtizedben ismerte fel a katonai vezetés. 40—50 fős osztályokban folynak a tanulmányok, részben központi tanterv, részben szabadon választható témák alapján. A központi program magában foglalja a koalícióban folytatott hadászati műveletek elméletét, a nemzeti katonai doktrína és stratégia kialakításának módjait, a hadjáratok tervezésének művészetét és az államok erőforrásai katonai felhasználásának tudományát. A központi tananyaghoz kapcsolódnak olyan kötelező hadtörténelmi témák, amelyek elősegítik az elvont tárgyak jobb megértését. Ezek közül az ezredes kiemelte a fontosabbakat: rangidős vezetés a háborúban, a hadászati gondolkodás kialakulása és fejlődése, az amerikai katonai stratégia története, a hadsereg szerepe a politika kialakításában, a múltbeli hadjáratok tervezése esettanulmányokkal, valamint hadászati, hadművelti esettanulmányok. Az esettanulmányok már átvezetnek a fakultatív hadtörténelmi előadásokhoz, hiszen ezeken hallgatók is fellépnek egy-egy általuk kiválasztott különleges helyzet elemzésével. A választható témák feldolgozásának az a célja, hogy ösztönözzék a hadtörténelmi kutatásokat, hogy a hallgatók megismerjék az emberi tényező szerepét a korábbi tiszti generációk elképzelései és az elképzelések sikere, illetve kudarcá közötti összefüggések alapján, s hogy mindezekből következtetéseket tudjanak levonni. A témák közül az ezredes kiemelte a harc emberi méreteiről, a koalícióban folytatott hadműveletek, hadászati műveletek vezetéséről és a jövő háborújára vonatkozó nézetek kritikai vizsgálatáról szólókat. Végül néhány, a Hadi Akadémián alkalmazott módszerre hívta fel a

figyelmet. Elmondta, hogy minden hallgató évente egyszer nagy tanulmányt ír, többen hadtörténelmi témáról is, továbbá hadtörténelmi kutatásokról számot adó hagyományos dolgozatot, hadjáratalemzést. Egy-egy este szakterületén nemzetközi hírnevet szerzett vendégprofesszor tart előttük előadást. A tanári kar tagjai, vagy ismert látogatók, magas rangú, nyugállományú tisztek is beszámolnak időnként tevékenységük eredményeiről, vagy elmondják visszaemlékezéseiket. A 10 hónapos tanévet rendszeresen hétvégi hadszíntérítő-galással tarkítják, amelyek kiindulópontja az Akadémiától 30 mérföldre fekvő gettysburgi csatater.

Robert I. Cossaboom úr az amerikai légierő nyugat-európai főhadiszállásának főhadtörténetésze először vázlatosan ismertette a parancsnokság állományát, amelyben az orvos, a katonai ügyész és a lelkipásztor mellett állandóan helyet foglal egy hadtörténész is. Ennek kiemelését azért tartotta fontosnak, mert a légierő kötelekébe tartozó tisztek többsége három évenként új helyre kerül, a hadtörténész azonban a parancsnoki állomány fenti tagjaival együtt hosszú ideig változatlan munkakörben szolgál. Előadása további részében hangsúlyozta, hogy az ő kötelessége e feladataiban és technikai eszközeiben komplex módon fejlődő, modern fegyvernem élő történelmét visszaadni. Az emlékezés segíti mind a parancsnoki tervezési folyamatot és vezetői munkát, mind a kiképzési elvek és az anyagi ellátási módok továbbfejlesztését, mind a katonai hivatástudat erősítését. A történészeknek állandó és határozott befolyást kell gyakorolniuk a múltbeli hibák és sikerek okainak elemzésével a folyamatban levő és a jövőző hadműveletekre. A távlati és a közvetlen hatások közötti különbség elsősorban a mindenre kiterjedő gyűjtőmunka és a naprakész, egy oldaltól vastag tanulmányokig terjedő feldolgozásokban fedezhető fel. A légierő minden információjáról, legyen az parancs, általános feladat, törzsi okmányok, hírósszeköttetés révén nyert jelentések, személyi anyag, egy példány a többségükben polgári történészek kezébe kerül, akik elemzik és összefoglalják az

információkat. A történészek épp az élő történelem feldolgozásával válhatnak aktív tagjává a parancsnok tanácsadó testületének. Munkájuk feladatorientált. Tudniuk kell, hogy mi miért történt, s ezt konkrétan, pontosan, a gyakorlati munka igényeihez igazítva. A légi-erő hadtörténetészeinek hibátlan képpel kell rendelkezniük a lezajlott hadműveletekről, gyakorlatokról, bevetésekről, az egész szervezet működéséről, a nyilvántartásokról, a technika és az emberi hozzáértés fejlődéséről. Végző soron a hadtörténészek, akik minden magasabb törzsben megtalálhatók, dokumentálják a légierő minden tevékenységét.

A magasabbegységek gyűjtő és elemző munkáját az Egyesült Államok légierőjének alabamai hadtörténelmi kutató központja fogja össze, amely gyűjti, tárolja — őrzi és rendszerezi a beérkező valamennyi információt, személyi okmányokat, összesítéseket és elemzéseket. Ugyanez a központ kutatási szolgáltatást is végez a légierő egyetemén tanuló hallgatók, a kormány megbízottjai, vagy a nyilvánosság számára. A légierő washingtoni főparancsnokságán működik továbbá egy kis létszámú hadtörténész kutató gárda, amelynek kiadványokat kell készítenie — ez az elsődleges feladata, s eddig hat terjedelmes kötetet jelentetett meg —, továbbá támogatnia kell a főparancsnokság munkáját a saját speciális ismereteivel, végül kapcsolatot kell tartania az egész világon megtalálható bázisok hadtörténetészeivel, valamint a tiszti iskolákon folyó hadtörténelmi oktatókkal. A tiszti iskolákon követelmény a hadtörténelem tanulása, s a tisztjelöltek mintegy 10%-a szigorlatozik e tárgyból évente. A légierő egyetemén folyó kutatásokat is ez a központ fogja össze.

Cossaboom úr említést tett még a hadtörténelmi oktatás nevelési céljairól, mindenekelőtt a hivatástudat, valamint az egységek büszkesége és összeforrottsága kialakításának feladatairól, amelyben jelentős szerepet játszanak a központi és a bázisokra telepített múzeumok.

Az előadásokat a hallgatók kérdései és a kérdésekre adott válaszok zárták le.

TARTALOM

TANULMÁNYOK

KISS JÓZSEF	Nehéz idők a Pesti Invalidus Házban az 1730-as években	607
URBÁN ALADÁR	Kossuth szabadsapata 1848 őszén — — — — —	638

KÖZLEMÉNYEK

JOHANN CHRISTOPH ALLMAYER-BECK	A császári és királyi haderő a soknemzetiségű Osztrák— Magyar Monarchiában — — — — —	668
LUGOSI JÓZSEF	Az első világháború öntöltő és önműködő fegyverei—	677
HUSZÁR JÁNOS	A pápai ejtőernyős ezred háborús szereplése 1945-ben	698

FORRÁSKÖZLEMÉNYEK

MOLNÁR ANDRÁS	„Nemzeti őrsereg” felállításának terve 1843-ból — —	732
ZACHAR JÓZSEF	Hetvenesztendős távirat Hadik János kormányalakítási feltételeivel — — — — —	742

VISSZAEMLEKEZÉSEK

VICZIÁN ANTAL	Csapatörvosként a 2. magyar hadsereggel a Donnál — —	763
---------------	--	-----

SZEMLE

* * *	Károly Róbert emlékezete (<i>Veszprémy László</i>) — —	785
SIMON PEPPER —	Firearms and Fortifications. Military Architecture and	
— NICHOLS ADAMS	Stage Warfare in 16th Century Siena (<i>V. L.</i>) — — —	786
GENERÁL TIBOR	Allah serege (<i>Kőszegvári Tibor</i>) — — — — —	787
RUDOLF KROPF —	Türkenkriege und Kleinlandschaft I. Das südliche	
WOLFGANG MEYER (szerk.)	Burgenland zur Zeit der Bedrohung durch die Türken im 16. und 17. Jahrhundert (<i>Zachar József</i>) — — —	790
RUDOLF KROPF (szerk.)	Türkenkriege und Kleinlandschaft II. Sozialer und kultureller Wandel einer Region zur Zeit der Türken- kriege (<i>Z. J.</i>) — — — — —	791
F. KISS ERZSÉBET	Az 1848—1849-es magyar minisztériumok (<i>Hermann Róbert</i>) — — — — —	793
SZABÓ LÁSZLÓ	Piave 1918 (<i>Z. J.</i>) — — — — —	799
ADAM WANDRUSZKA—	Die Habsburgermonarchie 1848—1918. V. k. Die be- waffnete Macht (<i>Z. J.</i>) — — — — —	800
PETER URBANITSCH (szerk.)	Szovjet katonai emlékművek és sírok Vas megyében (<i>Zielbauer György</i>) — — — — —	802
ZSIGA TIBOR		

KRÓNKA

ZACHAR JÓZSEF

BENCZE LÁSZLÓ

XIII. Nemzetközi Hadtörténelmi Kollokvium. Helsinki,
1988. május 31.—június 6. — — — — —

S04

Beszámoló az egyesült államokbeli hadtörténész kül-
döttség magyarországi látogatásáról. (1988. június 6—
10.) — — — — —

S13

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

ЙОЖЕФ КИШШ	Тяжёлые времена в Доме Инвалидов Пешта в 1730-ых годах	607
АЛАДАР УРБАН	Нерегулярные войска Кошшута по осени 1848. г.	638

ПУБЛИКАЦИИ

ЙОХАНН КРИСТОФ АЛЛМАЙЕР-БЕК ЙОЖЕФ ЛУГОШИ	Кайзеровская и королевская военная сила в многонациональной Австро—Венгерской Монархии	668
ЯНОШ ХУСАР	Самозарядные и самодействующие оружия во время первой мировой войны	677
	Военное выступление парашютнодесантного полка, города Папа, 1945. г.	698

ИСТОЧНИКИ

АНДРАШ МОЛНАР	План формирования «Национальной Охранной Армии» по 1843. г.	732
ЙОЖЕФ ЗАХАР	Семидесятилетняя телеграмма, содержащая условия Яноша Хадика, связанные с формированием кабинетов	742

МЕМУАРЫ

АНТАЛ ВИЦИАН	Войсковым врачом со 2. венгерской армией у Дона	763
--------------	---	-----

ОБЗОР

***	Память Кароя Роберта (<i>Ласло Веспреми</i>)	785
ШИМОН ПЕППЕР—	Firearms and Fortifications. Military Architecture and	
НИКОЛС АДАМС	Stage warfare in 16th Century Siena. (<i>Л. В.</i>)	786
ТИБОР ГЕНЕРАЛ	Армия Аллаха (<i>Тибор Кёсегвари</i>)	787
РУДОЛФ КРОПФ—	Türkenkriege und Kleinlandschaft I. Das südliche Burgenland zur Zeit der Bedrohung durch die Türken im 16. und 17. Jahrhundert. (<i>Йожеф Захар</i>)	790
ВОЛФГАНГ МЕЙЕР (ред.)	Türkenkriege und Kleinlandschaft II. Sozialer und kultureller Wandel einer Region zur Zeit der Türkenkriege. (<i>Й. З.</i>)	791
РУДОЛФ КРОПФ (ред.)	Венгерские министерства в 1848—1849. гг. (<i>Роберт Херманн</i>)	793
ЭРЖЕБЕТ Ф. КИШШ	Пиаве 1918 (<i>Й. З.</i>)	799
ЛАСЛО САБО	Die Habsburgermonarchie 1848—1918. V. Band. Die bewaffnete Macht. (<i>Й. З.</i>)	800
АДАМ ВАНДРУСКА—	Советские военные памятники и могилы в комитате Ваш (<i>Дёрдь Цилбауер</i>)	802
ПЕТЕР УРБАНИТШ (ред.)		
ТИБОР ЖИГА		

ХРОНИКА

ЙОЖЕФ ЗАХАР
ЛАСЛО БЕНЦЕ

XIII. Международное Военно-историческое заседание.
Хельсинки 31. мая—6. июня 1988. г. — — — — 804
Отчёт о посещении военно-историков США в Венгрии
(6—10. июня 1988. г.) — — — — — — — — 813

INHALT

STUDIEN

JÓZSEF KISS	Schwere Zeiten im Pester Invalidenhaus in den 30er Jahren des 18. Jahrhunderts — — — — —	607
ALADÁR URBÁN	Kossuths Freischar im Herbst 1848 — — — — —	638

MITTEILUNGEN

JOHANN CHRISTOPH ALLMAYER-BECK	Das k.u.k. Heer in der multinationalen Habsburgermonarchie — — — — —	668
JÓZSEF LUGOSI	Automatische und Selbstladewaffen im Ersten Weltkrieg	677
JÁNOS HUSZÁR	Die im Krieg gespielte Rolle des Fallschirmregimentes von Pápa im Jahre 1845 — — — — —	698

QUELLENPUBLIKATIONEN

ANDRÁS MOLNÁR	Entwurf zur Aufstellung einer „Nationalgarde“ aus dem Jahre 1843 — — — — —	732
JÓZSEF ZACHAR	Siebzig Jahre altes Telegramm mit János Hadiks Bedingungen für die Regierungsbildung — — — — —	742

ERINNERUNGEN

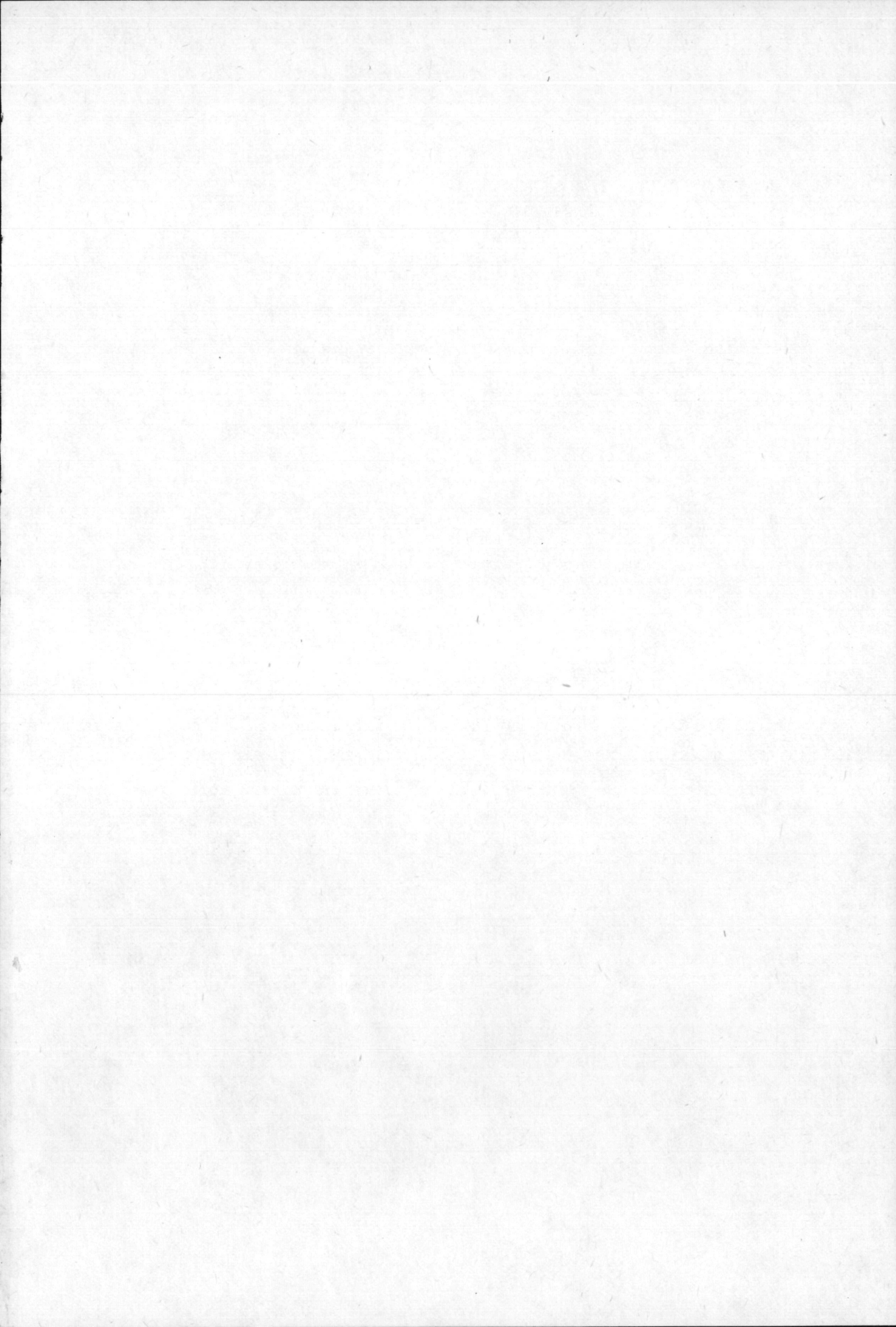
ANTAL VICZIÁN	Mit der ungarischen 2. Armee als Truppenarzt am Don	763
---------------	---	-----

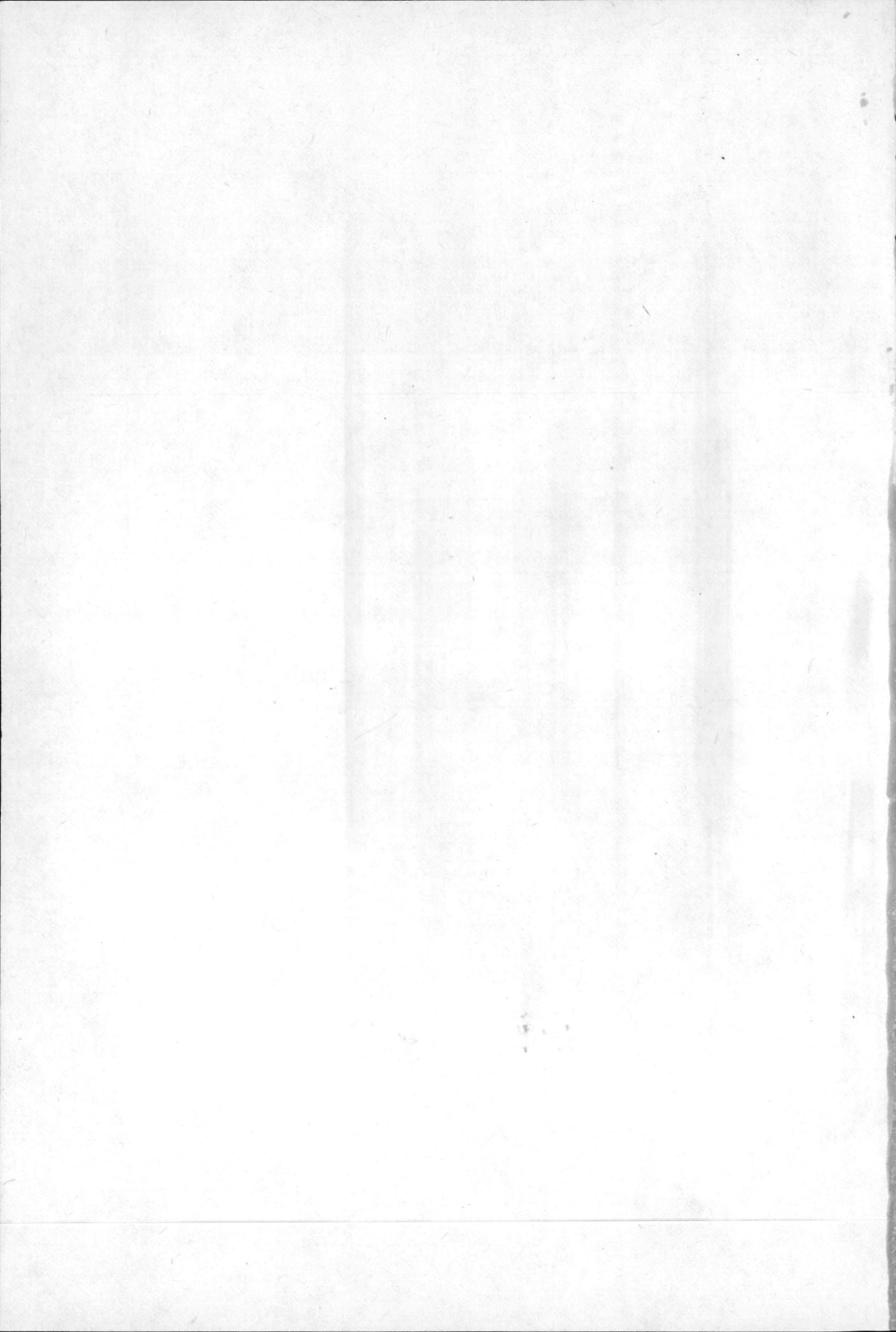
RUNDSCHAU

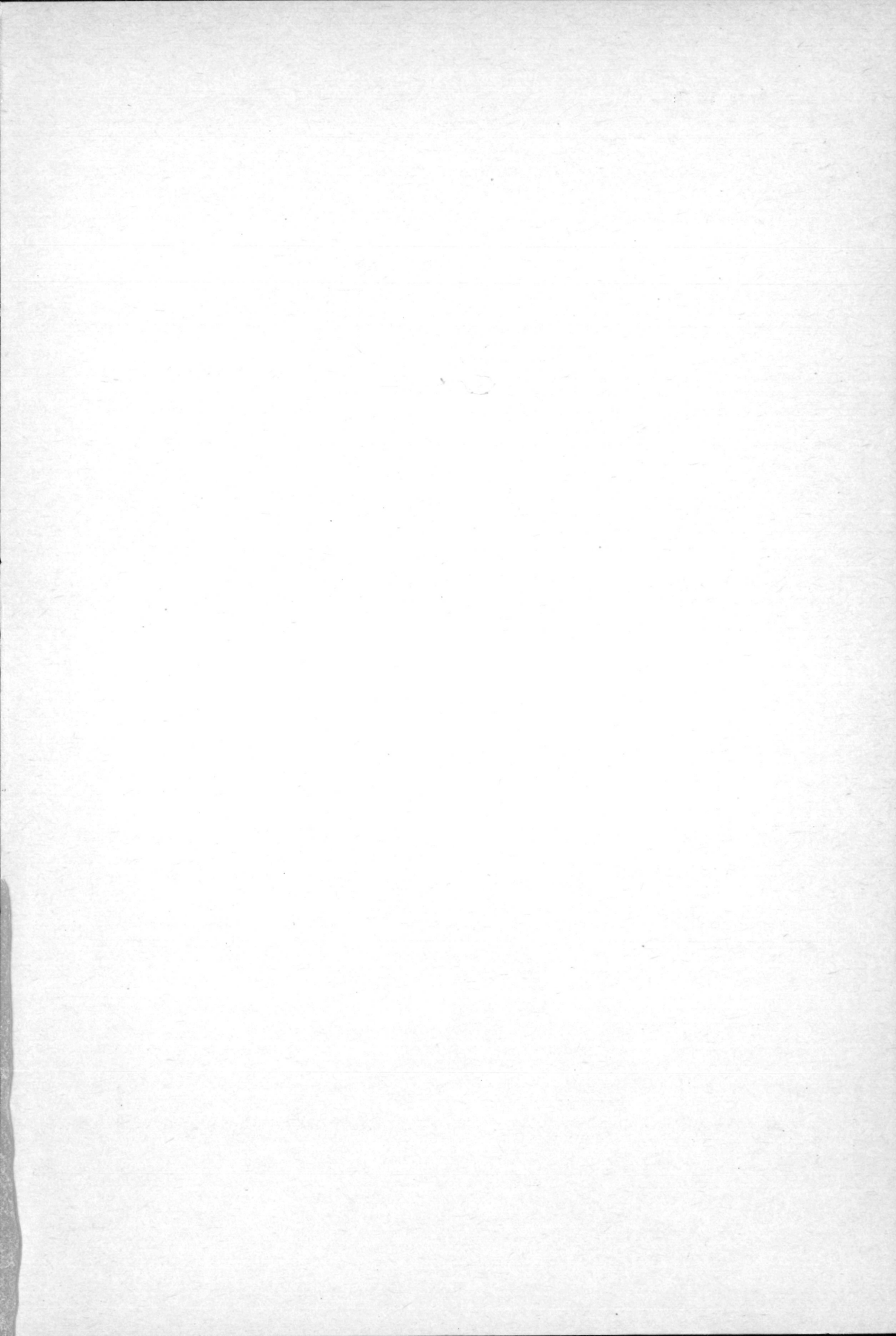
* * *	Karl Roberts Gedächtnis (<i>László Veszprémy</i>) — — —	785
SIMON PEPPER—	Firearms and Fortifications. Military Architecture and	
NICHOLS ADAMS	Stage Warfare in 16th Century Siena (<i>L. V.</i>) — — —	786
TIBOR GENERÁL	Allahs Heer (<i>Tibor Kőszegvári</i>) — — — — —	787
RUDOLF KROPF—	Türkenkriege und Kleinlandschaft I. Das südliche Burgenland zur Zeit der Bedrohung durch die Türken im 16. und 17. Jahrhundert (<i>József Zachar</i>) — — — — —	790
WOLFGANG MEYER (Hrsg.)		
RUDOLF KORPF (Hrsg.)	Türkenkriege und Kleinlandschaft II. Sozialer und kultureller Wandel einer Region zur Zeit der Türkenkriege (<i>J. Z.</i>) — — — — —	791
ERZSÉBET F. KISS	Die ungarischen Ministerien von 1848—1849 (<i>Robert Hermann</i>) — — — — —	793
LÁSZLÓ SZABÓ	Piave 1918 (<i>J. Z.</i>) — — — — —	799
ADAM WANDRUSZKA—	Die Habsburgmonarchie 1848—1849. V. Band. Die bewaffnete Macht (<i>J. Z.</i>) — — — — —	800
PETER URBANITSCH (Hrsg.)		
TIBOR ZSIGA	Sowjetische Militärdenkmal- und Gräber im Komitat Vas (<i>György Zóbelbauer</i>) — — — — —	802

CHRONIK

JÓZSEF ZACHAR	XIII. Internationales Kolloquium über Kriegsgeschichte. Helsinki, 31. Mai—6. Juni 1988 — — — — —	804
LÁSZLÓ BENCZE	Bericht über den Ungarnbesuch der Delegation von Kriegshistorikern aus den USA (6—10. Juni 1988) — — —	813

Ára: 16 Ft